

# Шинэ Тактикийн хэрэгцээ

THE NEED FOR NEW TACTICS

**DOUGLAS A. JOHNSON**

EXCERPT FROM: NEW TACTICS IN HUMAN RIGHTS: A RESOURCE FOR PRACTITIONERS  
MINNEAPOLIS: THE CENTER FOR VICTIMS OF TORTURE – MARCH 2004

# TRANSLATOR'S NOTES

## **The Need for New Tactics**

### **Шинэ Тактикийн хэрэгцээ**

#### **Орчин үеийн Хүний эрхийн хөдөлгөөний хэрэгцээ**

Өнгөрсөн хэдхэн арван жилд хүний эрхийн туйлын зорилгыг дэвшүүлэн гаргах, тусгай хамгаалалт бий болгох талаар орчин үеийн хүний эрхийн хөдөлгөөн маш том алхмуудыг хийгээд байна. Үүнд:

- эрүү шүүлтийг буруутган
- эмэгтэйчүүд, хүүхдийн эрхийг хамгаалан
- улс төрийн хууль ёсны үйл ажиллагаануудыг тодорхойлж
- улс төрийн хоригдлуудыг хамгаалж, суллан
- хүний эрхийн жишиг хэмжээг мөрдүүлж буй зэргийг жишээлэн дурдаж болно. Эдгээр ололтууд хэр чухал түүнд хүрэхэд хэр бэрхшээлтэй байсныг давтан өгүүлэх нь илүүц бизээ.

#### **Хүний Эрхийн Хөдөлгөөний тактикууд**

Дээр өгүүлсэн ололтуудыг авчирсан гурван тактик буйг өгүүлвэл:

1. Конвенц, гэрээний байгууллагуудыг үндэслэсэн олон улсын хэм хэмжээг тогтоосон
2. Эдгээр хэм хэмжээнүүдийг зөвшөөрч, мөрдөж буй байдлыг хянах
3. Жишиг хэмжээ зөрчигдсөн үед засгийн газрын үйл ажиллагаа, идэвхгүй байдлыг буруушаах эсвэл гутаан зарлах

#### **Хязгаарлалт**

Эдгээр тактик гайхамшигт дэвшлүүдийг авчирсан бөгөөд улам дэмжигдэж, дагаж мөрдөгдсөн хэвээр байх нь тодорхой болов. Түүний зэрэгцээ хүний эрхийн илт засрашгүй асуудлуудыг шийдвэрлэхэд эдгээр ололт хангалтгүй гэдэг нь ч бас илэрхий байна.

#### **Хөдөлгөөнийг өргөжүүлэх нь**

Хүний эрхийг түгээн дэлгэрүүлэхэд одоогийнхоос улам олон хүн, нийгмийн салбарыг оролцуулах хүний эрхийн өргөн талбар шаардлагатай нь энэхүү төслийн зөрчилтэй тал юм. Энэ нь одоо хэрэглэгдэж буй тактикуудаас илүү

ихийг хийж байж л хийгдэх төгс стратегийн аргуудыг хөгжүүлэхийг шаардаж байна.

### **Шинэ тактикийн алсын хараа**

Хүний эрхийн төлөө өөрийгөө зориулсан ажилтнууд нь шинэлэг аргуудыг хөгжүүлж, стратегийн хувьд санамсаргүй холбоонуудыг байгуулж, найдаж байгаагүй салбаруудаас суралцсанаар дэлхий даяар энэхүү ажлыг эхлүүлээд байна.

Хүний Эрхийн Шинэ Тактик төсөл тэрхүү санаачлагчдыг хамтад нь урьж авчран ажил үйлсээр нь бусдад урам өгөхийг зорьдог. Тэдний түүх тус бүр бүгд өөрийн гэсэн урам зоригийг өгч байна. Тэдгээр нь хамтдаа хүний эрхийн төлөө цаашид хийгдэх хэрэгтэй зүйлсийн алсын хараа болдог юм.

### **Тактикт сэтгэлгээний ашиг тус**

Энэ хэсэгт хүний эрхийн хөдөлгөөний үр өгөөжийг дээшлүүлэхэд тактикт сэтгэлгээ зайлшгүй чухал болох тухай зургаан шалтгааныг дурдаж байна.

1. Стратегийг тодорхойлоход тактикууд тусалдаг.
2. Хоорондоо адилгүй зорилтот бүлгүүдэд ялгаатай тактикууд үр дүнтэй байдаг.
3. Хоорондоо ялгаатай дэмжигч тус бүрт нь тохирсон өөр өөр тактик хэрэгтэй.
4. Тактикт уян хатан байдал нь цочирдуулж гайхшруулахын нэгэн эх сурвалж юм.
5. Тактикууд нь хүний эрхийн ажилтнууд, ажиглагчдыг дэлхий дахины үйл хэрэгт хэрхэн оролцоход сургадаг.
6. Тактик бол тухайн байгууллагын ажилд дэмжигчдийг татан оролцуулахад зориулсан сургалтын тогтолцоо юм.

### **1. Тактикууд шинэ боломжуудыг нээдэг**

Стратегийг тодорхойлоход тактикууд тусалдаг. Хэрхэн чанд үйлдэж болох талаарх сэтгэхдээ бид биелэгдэх боломжтой зүйлсийн талаарх бодлуудаа хязгаарладаг. Ямар ч амжилтгүйгээр дахин дахин оролдсон ижил шийдэл, шинэ тактик нь хуучныгаа ялсан жишээнүүдээр хүн төрөлхтний түүх дүүрэн билээ.

### **Жишээ: Тактикууд стратегийг тодорхойлдог**

Нигери улсын Эмэгтэйчүүдийн Хүний эрхийн төлөөх БАОБОБ (BAOBAB), Иргэний Нөөцийн Хөгжил ба Баримтжуулах төв (CIRDDOC) байгууллагууд

эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн хүрээнд олон нийтийн мэдлэгийг дээшлүүлэхээр тэмцэж байв. Нигери улсад эмэгтэйчүүд хүчирхийллээс болж зовж шаналж буй гэдэгт цөөхөн хүн итгэдэг юм. Энэ асуудалд хэвлэл мэдээлэл төдийгүй, засгийн газрын танхимууд, хууль сахиулах байгууллагууд ч анхаарлаа бага хандуулж байлаа. Дээрхи ТББ-ууд Венийн болон Токиогийн Шүүх зэрэг бусад шүүхүүдийн нөлөөнөөс болон дэлхий дахины анхаарлыг татсан хандлагуудаас суралцаж, ямар нэгэн шинэ зүйл хийхээр шийдэн эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн талаарх албан бус үндэсний шүүх байгуулжээ. CIRDDOC хүний эрхийн зөрчлийн ерөнхий сэдвүүд рүү чиглэсэн албан бус/дуураймал жижиг шүүх хурлыг Зүүн өмнөд Нигерийн Амамбра мужид туршсан байна. Олон тооны хүмүүсийн анхаарлыг маш сайн татаж, хүний эрхийн зөрчлийн ерөнхий асуудал болон тухайлан эмэгтэйчүүдийн асуудлын талаар цаашдын хэлэлцүүлгүүдийг явуулах болсон уг үйл явдал нь маш амжилттай болов. Албан бус шүүх хурлыг зохион байгуулах тактик нь боломжийн гэдэг нь харагдсан байна.

Дараа нь тэдний зохион байгуулсан Эмэгтэйчүүдийн Эсрэг Хүчирхийллийн талаар Нигерийн Үндэсний Шүүх Хурал хэвлэл мэдээлэл, олон нийтийн анхаарлыг ихэд татсан юм. Шүүх хурлын дараа энэхүү асуудал нь олон нийтийн боловсролын ба дарамт шахалт үзүүлэх бусад тактикийг улам үр өгөөжтэй хэрэгжүүлэх арга замыг нээсэн олон нийтийн хөтөлбөрийн хэмжээнд хүрчээ. Энэ бол эмэгтэйчүүдийн эрхийг Нигерийн хүний эрхийн адил дэмжих, хамгаалахын төлөө удаан хугацааны тэмцлийн нэгэн чухал бөгөөд үйл явцыг хурдасгагч үйл явдал байсан юм.

## **2. Тактикууд зорилтот бүлгүүдэд өөрөөр нөлөөлдөг**

Хоорондоо адилгүй зорилтот бүлгүүдэд өөр өөр тактикууд үр дүнтэй байдаг. Бүрэн нөлөөтэй байх боломжит зорилтот бүлгүүдээ олж, тэдэнд тактикаа тохируулахыг бид сурах ёстой. Тактикууд зорилтот бүлгүүдэд нөлөөлөхгүй бол бид шинэ, илүү үр өгөөжтэй тактикийг санаачлах ёстой.

### **Жишээ: Тактикууд зорилтот бүлгүүдэд өөрөөр нөлөөлдөг**

Хүний Эрх, Захиргааны Шударга ёсны Комисс хэмээх Гана улсын байгууллага зарим нутгийн тахилч санваартнууд залуу охид бүсгүйчүүдийг төрөл садных нь үйлдсэн гэмт хэрэг, нүглийн төлөөсөнд боол болгон шүтээний газартаа байлгадаг.

Хууль журмыг хэрэглэн иймэрхүү зан үйлийг хориглох нь үр дүнгүй бөгөөд энэхүү ёс заншлыг зогсооход тахилч санваартнуудыг оролцуулах нь зарим тохиолдолд үр дүнд хүргэж болохыг Комисс олж тодорхойлсон аж. Комисс өөр, өөр үзэл бодолтой тахилч санваартнуудаас сонголт хийв. Тэд дарангуйлагчид, хохирогчид ба иргэдийн бусад удирдагчид, нийгмийн өргөн төлөөлөлтэй хийх шууд ярилцлагадаа уг зан үйлийн талаарх нийтийн ойлголтыг хялбаршуулах зорилгоор орон нутаг, үндэсний хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн удирдагчдыг байлцуулсан бөгөөд тэдэнд нийгэмд эзэлсэн байр сууриа алдалгүйгээр зан үйлийг хориглох сонголт, боломжуудийг олгосон аж.. Энэ тактикийн үр дүнд одоогоор 3,000 гаруй эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд чөлөөлөгдөөд байна.

### **3. Тактикууд дэмжигчдийн тойргийг бий болгодог**

Хэрэв хүний эрхийг хамгаалагчид олон түмэнд хүрэх нэг юмуу хоёр тактикийг санал болговол бид зөвхөн тэрхүү тактикуудыг мэдрэх явцуу хүрээний дэмжигчдийг л уриалах болно. Дарангуйлал бүхий нийгэмд хүмүүс олон нийтийн амьдралаас хол байдаг. Иймэрхүү нийгэмд дэмжигчдийн тойргийг бий болгохын тулд бид эрсдэл, тэсвэр тэвчээр, нийгмийн өөрчлөлтийг харах өөр үзэл бодол руу уриалсан тактикуудыг санал болгох хэрэгтэй.

#### **Жишээ: Дэмжигчдийн тойргийг бий болгох**

Нидерландын Эмнести Интернэшнл Яаралтай Үйл ажиллагаанд оролцогч гишүүдийнх нь олонхи нь 30-аас дээш насныхан буйг олж тогтоон, үйл ажиллагаанд оролцох залуучуудын тоог нэмэгдүүлэхийг хүссэн юм. Нидерландын Эмнести Интернэшнл эрүү шүүлтийн эсрэг кампанит ажилд гол төлөв залуусаас бүрдсэн шинэ дэмжигчдийн тойргийг бий болгохын тулд текстэн зурвас илгээх шинэ технологийн хүчийг ашиглажээ. Мөн залуу хүмүүс олноор цугладаг рок концерт болон бусад газар кампанит ажлаа сурталчилсан аж.

### **4. Тактикийн уян хатан байдал**

Тактикийн уян хатан байдал бол гайхам явдлын эх үндэс юм. Бид нэг ижил тактикуудыг давтаад байвал сөрөг талынхан маань тэдгээрийг хэрхэн эсэргүүцэх, хүчийг нь барьж байхаа мэддэг болно. Санаанд оромгүй байдлыг үүсгэх нь сөрөг талынхаа тэнцвэртэй байдлыг алдагдуулдаг. Уян хатан бус байдал нь бидний төдийгүй сөрөг талын сэтгэлгээг ч давтан хуулбарлах

байдалд хүргэдэг. Уян хатан байдал бол хоёр талаасаа суралцах байдлыг хөгжүүлдэг юм.

### **Жишээ: Тактикийн уян хатан байдал**

Отпор! Хэмээх Сербийн оюутны хөдөлгөөн Милошевичийн дэглэмийн үеийн төрийн дарангуйлалтай үр дүнтэй тэмцэхэд тактикийн уян хатан байдлыг ашигласан юм. Тэд өөрсдийн аргаа "Б төлөвлөгөө" гэж нэрлэжээ. Сербийн эрх баригчид жагсагчдыг баривчилж эхлэхээр нь Отпор! жагсагчдын хоригдож буй цагдаагийн газрын гадна хоёр дахь жагсаалыг зохион байгуулдаг аж. Энэ нь нэн ялангуяа тэмцлийн нэн чухал үед үйл ажиллагаанд оролцсон хүмүүс айдсаа даван туулах, идэвхтнүүдээ оролцоотой хэвээр байлгахад тус болдог байна. Мөн энэ нь хүчний харьцааг тэнцвэржүүлж, тэдний эсрэг дэглэмийн хүчнүүдийн нэгийг нь ч гэсэн эргүүлэхэд тусалдаг. Хүмүүс нэн ялангуяа дарангуйлагч дэглэмийг ялан дийлэх үйлсэд оролцож буй бол айж эмээлгүйгээр ярьж чадах нөхцлөө аюул осолгүйгээр нэмэгдүүлж чадах ёстой.

### **5. Тактикууд нь оролцоонд сургадаг.**

Тактикууд нь дэлхий дахины үйл хэрэгт хэрхэн оролцохыг хүний эрхийн асуудалд оролцогчид, ажиглагчдад зааж өгдөг. Бидний үйлдлээр булчингууд хэрхэн хөдлөхөө сурч, тархинд олон нарийн хувиралт, сайжруулалтыг төлөвлөх бололцоог олгодог. Бид хөдөлгөх тусам энэ нь улам хялбар болдог билээ.

### **Жишээ: Дэлхийн үйл хэрэгт хэрхэн оролцохыг заах нь**

Дэлхийн аль ч газарт хүмүүс өнгөрсөн ба ирээдүйгээ эргэцүүлэхээр дурсгалын газрууд руу аяндаа очигдоог. Дэлхий дахины сая сая хүмүүс наад захын дурсамжаас эхлэн албан ёсны тэмдэглэлт дурсамжийг хүртэл сэтгэл санааны эдгэрэл болоод хэрхэн урагшлан хөгжих тухайд эвлэрэл, ойлголцолыг хайн дурсамж, дурсгалын газруудад цугладаг.

Дурсамж бол хүний эрхийн чухал хэл бөгөөд талбар нь билээ. Энэ бол хүний эрхийн зөрчлүүдийн нотлох баримт чухалчлагдан бүх нийтийн шинжтэй болж байсан, тэрхүү нотлох баримтын талаар асуудлууд мэтгэлцээнд хүрч, зөрчил дахин давтагдахаас сэргийлсэн тактикууд хөгжиж ирсэн өнгөрсөн үеэ хадгалан үргэлжлүүлэх үйл явц дунд бий болсон юм. Товчхондоо эдгээр газрууд нь хүний эрхийн бат бэх соёлыг бий болгоход шийдвэрлэх үүрэг бүхий арга хэрэгслэлүүд болж болох юм.

Дурсамжийн Газруудын Олон Улсын Эвсэл бол хүний эрхийн асуудлаар хэрхэн ажиллаж болохыг иргэдэд зааж сургахад хүч болох газруудыг ашигладаг дэлхий

даяарх түүхэн газруудын сүлжээ билээ. Тухайлбал тус эвслийн гишүүн Мемориа Абиерта урьд нь эрүү шүүлтийн төв байсан газарт иргэдэд “эх орныхоо асуудлуудыг шийдвэрлэх хүсэл зоригийг төрүүлэн” зоригжуулах Дурсамжийн Музей нээхээр төлөвлөжээ.

## **6. Тактик бол Сургалтын тогтолцоо**

Тактик бол оролцогчид болоод холбоотнуудыг байгууллагынхаа ажилд татан оролцуулах сургалтын тогтолцоо юм. Тактикуудын зарим нь богино, зарим нь урт хугацаатай байж болно. Гэвч үйлдлийн тогтолцоо болохынхоо хувьд тэдгээр нь бүгд төлөвлөлт, зохицуулалт, удирдлага, чиглэлтэй байхыг шаарддаг билээ. Тактикууд олон иргэдэд оролцоотой байж, ихийг сурч мэдэн тухайн байгууллагын болон кампанит ажилд улам дур сонирхолтой болох боломжийг бий болгож өгдөг. Тактикчилсан үе шатан дахь оролцоо нь залуу, шинэ ажилтнууд ба сайн дурынханд хамгийн сайн сургалтын хөрс болно.

### **Жишээ: Тактикууд сургалтын тогтолцоо болох нь**

Шинэ Тактикууд төслийг үүсгэн байгуулагч Эрүү Шүүлтийн Хохирогчдод Туслах Төв (CVT) нь нийтийг хамарсан хүний эрхийн хэрцгий зөрчлийн дараа нийгмийг сэргээн босгохын тулд сэтгэл санааны дэмжлэг үзүүлэх ойлголт, ур чадварыг төлөвшүүлэх орон нутгийн чадавхийг бэхжүүлэх зорилгоор дүрвэгсдийн дунд эрчимжүүлсэн сургалт, удирдан чиглүүлэх загварыг үндэслэсэн билээ. CVT нь Гвиней, Сьерра Леоны дүрвэгсдийн хуаранд Либер, Сьерра Леоноос ирсэн дүрвэгсдэд зориулан сургалтын загварыг бий болгосон юм. Гол арга барил нь эрчимтэй, гардан хийх сургалт ба дүрвэгсэд өөрсдөө тасралтгүй удирдан чиглүүлэх загварыг ашигладагт оршино. “Сэтгэл санааны эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүд” болсон тэдгээр дүрвэгсэд өөрсдийн чадавхийг бий болгож, сэтгэл санааны гүн шархтай хувь хүмүүст зориулсан ганцаарчилсан болон бүлгийн эмчилгээ хийж, өөрсдийн нэгэн адил дүрвэгсдийг сэргээн босгоход ур чадвараа ашиглан сургалтын тогтолцоонд дэмжлэг болж байна. Олон янзын үйлчилгээг өргөн хүрээнд хүлээн авч буй нас насны мянга мянган дүрвэгсэдтэй ажиллах энэхүү тасралтгүй сургалт, удирдан чиглүүлэх загвар ажиллагаанд одоогоор 122 “сэтгэцийн эрүүл мэндийн мэргэжилтнүүд” хамрагдаад байна.

### **Тактикийн Шинэ Санаачлагын Хэрэгцээ**

Дэлхий дахинаа хүний эрхийг амжилттай хэрэгжүүлэхэд тактикийн шинэ санаачлага маш чухал. Бид өөрсдийн сэтгэлгээг тактикийн хэрэгцээ болон



стратегитайгаар өргөжүүлснээр хүний эрхийн төлөө тэмцэгчид улам үр дүнтэй байх боломжтой болно. Дүгнэж үзвэл:

- Явцуу тактикууд нь тухай хүрээний дэмжигчдийг бий болгодог бол өргөн хүрээний тактикууд нь дэмжигчдийг уриалж, дэмжигчдийн тойргийг өргөн хүрээнд бий болгодог.

- Ямарваа ганц тактикт хэт найдах нь буруу нөхцөл байдалд хэрэгжих, стратегийн зорилтот бүлгүүдээ өргөжүүлэх боломжийг алдахад хүргэдэг. Тактикийн хувьд уян хатан сэтгэх нь стратегийн зорилтот бүлгүүдээ улам боловсронгуй болгох боломжийг бий болгодог юм.

- Дахин хэрэглэгдэж буй тактик нь цэгцтэй хариу үйлдэл хийх, өөрсдийн байр суурийг хамгаалан хялбар аргаар эсэргүүцэхэд нь сөрөг талыг зоригжуулдаг. Тактикийн уян хатан байдал нь цочир гайхлыг төрүүлж байдаг.